

Lecanora persimilis (Th.Fr.) Nyl., een nieuw korstvormig lichemeen voor Nederland?

Leo Spier

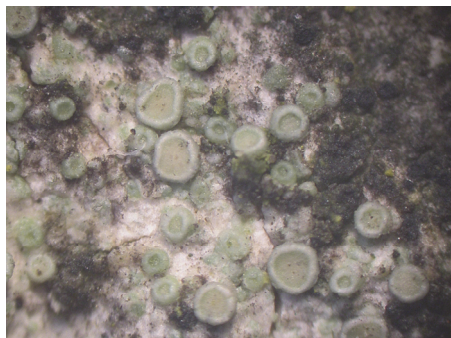
Inleiding

Na een fikse storm wil ik nog wel eens wat afgewaaiden takken op het veld voor ons huis verzamelen, in de hoop een lichemeen te vinden dat normaal aan mijn oog onttrokken is, omdat het zich op een tak in de kroon bevindt. Zo ook na de storm op 24 juli j.l. Met name was ik de laatste tijd op jacht naar *Lecanora hagenii* (kleine schotelkorst), in de hoop de hierop lijkende *L. persimilis* te vinden. Ik had wat materiaal in Engeland (Chris Hitch) opgevraagd, zodat ik enig idee had waar ik op moest letten. Ik Engeland wordt hij namelijk regelmatig als zodanig gedetermineerd. Hier zijn we wat terughoudender.

Werkwijze

Natuurlijk is het eerste dat je doet, de vondst onder het binoculair bekijken. Mijn eerste indruk was dat ik hier niet met *Lecanora hagenii* (Fig.1) te doen had, maar overtuigende argumenten had ik niet. Mijn mening was vooral gestoeld op de tientallen collecties die ik inmiddels maakte van *L. hagenii*, en de collecties die Chris Hitch me toezond, vervolgens op literatuurstudie. Šliwa (2007) schreef een revisie van *Lecanora dispersa*, waarin ze aangeeft dat haar artikel een bijdrage moet leveren aan de grote taxonomische problemen binnen het geslacht *Lecanora*. Ze geeft naast een beschrijving van *Lecanora persimilis* (Fig. 2) in de discussie de problemen aan: *Lecanora persimilis* is makkelijk te verwisselen met niet of weinig pruineuze vondsten van *L. hagenii*. De apotheciën van *L. hagenii* zijn verspreid, niet in clusters wat bij *L. persimilis* meestal het geval is. De lecanorine rand van *L. hagenii* is altijd wit, terwijl de rand van het apothecium van *L. persimilis* biatorien en bruinig is. Powell (2014) wijdt aan *L. hagenii* en *L. persimilis* een artikel in een poging de twee soorten uit elkaar te houden, met meer of minder succes. Belangrijk is te vermelden dat ook hij – als

Šliwa – pleit voor meer onderzoek, daar er nog veel problemen op te lossen zijn, wat overigens door Laundon (2003) ook al wordt signaleerd. Bij Powell – om een lang verhaal kort te maken – komt het er op neer dat de thallusrand van het apothecium van *L. hagenii* gewoonlijk pruineus is, wat bij *L. persimilis* nooit het geval is. Verder is er verschil in kleur van de rand en de schijf van het apothecium. Šliwa (2007) geeft nog verschillen in de parafysen van beide soorten aan. Aan de ecologie worden niet veel woorden vuil gemaakt: '*L. hagenii* seems to have a preference for softer bark such as that of elder and poplar, *L. persimilis* is found on hard and smooth barked twigs, especially of ash trees and occasionally on apple, hawthorn and others.' Ook besloot ik Maarten Brand te raadplegen, die als gewoonlijk een helder licht over onderhavig probleem liet schijnen. In het verleden heeft hij het nodige onderzoek naar voornoemde soorten gedaan, om tot de conclusie te komen dat hij er niet uitkwam en grosso modo op dezelfde problemen stuitte als reeds beschreven, met name ook vele overgangsvormen. Grenzen zijn niet of nauwelijks aan te geven. Het kwam er op neer: 'Als je de soort erkent, groeit hij overal, maar haal hem er maar eens tussen uit.' Meer licht had ik niet nodig. Het bevestigde overduidelijk wat ik al wist. Tot mijn verbazing liep ik al surfend op Google tegen een artikel in een Oostenrijks tijdschrift aan (Van den Boom 2002), waarin *L. persimilis* als nieuw voor Nederland wordt opgegeven, en dit wordt Maarten Brand bij wijze van pers. comm. in de mond gegeven: 'this species (*L. persimilis*) was already known in the Netherlands'. Paul Diederich laat me weten: 'Over 20 years ago, when I worked on the corticolous lichens from Luxembourg, I often collected this species. For many years, I am not working any more on this group of lichens, and I regularly have problems when

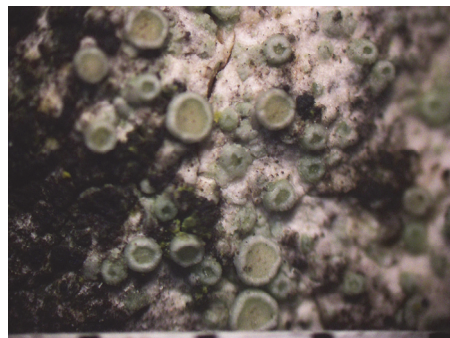

Figuur 1. *Lecanora hagenii*. Foto: Arie van den Bremer.

examining specimens from other countries. Therefore, I can hardly help you. I suggest that you just keep your specimen provisionally under that name, until a modern revision of this problematic taxon becomes available.'

Discussie

Op de eerste plaats lijkt het me van groot belang op te merken dat genoemde Britse auteurs niet claimen de waarheid in pacht te hebben. Voorzichtigheid voert de boven- toon: 'many problems remain' and 'more taxonomic (molecular) studies'. Die voorzichtigheid doet me goed, en geeft vertrouwen. Het lijkt me ook volkomen onjuist op grond van zo veel onzekerheden en waars- chijnlijkheden a prima vista een vondst één van beide namen toe te dichten. Dat is ook de reden waarom ik mijn vondst aan- vankelijk naar Chris Hitch toestuurde, die hem wijselijk naar Mark Powell doorspeel- de. Laatstgenoemde schreef in een per- soonlijke brief letterlijk (Fig. 3): 'In my opinion your specimen conforms with what British lichenologists call *L. persimi- lis*'. Vervolgens geeft hij een uitgebreid commentaar met tekeningen om zijn bewee- ring te ondersteunen, maar zegt tevens: 'I think we need to keep an open mind and look forward to further molecular work confirming or disproving our current con- cepts and circumscriptions'. De problemen waar de Britse auteurs mee worstelen, worden door Maarten Brand en Paul Die- derich onderschreven. Ze hebben destijds veel onderzoek naar de twee soorten ge- daan, maar liepen steeds vast. Er was te

Figuur 2. *Lecanora persimilis* (?). Foto: Arie van den Bremer.

veel overlap, grenzen waren niet vast te stellen (pers. med. M. Brand). Kortom: te veel mitsen en maren. Ook zij zouden DNA-onderzoek toejuichen.

Vervolgens is het jammer en moeilijk te begrijpen dat zo'n belangrijke mededeling als een nieuw licheen voor Nederland in een buitenlands blad gepubliceerd wordt (Van den Boom 2002). Als ik niet door André Aptroot getipt was, dan was dit arti- kel me totaal ontgaan. De vraag doet zich natuurlijk voor waarom de vondst niet in de verspreidingsatlas te vinden is. Waren er toen al twijfels over de juistheid van de determinatie? Wat de oorzaak moge zijn, zo'n vondst hoort in *Buxbaumiella* thuis.

Conclusie

Alles overwegend is het de moeite waard en niet meer dan logisch dat de opgave van Van den Boom (2002), *L. persimilis* als nieuwe soort voor Nederland, nog eens goed bekeken wordt. Er zijn immers vele jaren na dato zo veel vraagtekens. Ik be- schouw mijn opgave als nieuw voor Neder- land en volg dus de Britse lichenologen. Dit gebeurt echter onder voorbehoud. Ik hoop dit in het voorafgaande duidelijk te hebben gemaakt. Er zijn onzekerheden te over. Het vraagteken achter de titel van dit verhaal heeft wel degelijk een functie. Belangrijk is ook dat we ons in Nederland serieus met de problemen gaan bezighouden, wat een nauwgezette studie van het DNA zou kun- nen betekenen. Het kan niet zo zijn dat we alles uit gemakzucht op een hoop gooien. Als mogelijke naam – mocht het taxon de DNA-toetsen doorstaan – stel ik voor 'mis- kende schotelkorst'.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar Chris Hitch, Mark Powell, Maarten Brand, Paul Diederich, Pieter van den Boom en André Aptroot die betrokken waren bij het tot stand komen van dit artikel. Last but not least ben ik Arie van den Bremer dankbaar voor het maken van de foto's.

Literatuur

- Boom P.P.G., van den, 2002. Some interesting records of lichens and lichenicolous fungi from The Netherlands. *Österr. Z. Pilzk.* 11.
- Laundon, J.R. 2003. The status of *Lecanora zosteræ* in the British Isles. *Lichenologist* 35: 97-102.
- Powell, M. 2014. Attempts to separate *Lecanora hagenii* from *L. persimilis*. *British Lichen Society. Bulletin* no. 114: 62-65.
- Śliwa, L. 2007. A revision of the *Lecanora dispersa* complex in North America. *Polish Botanical Journal* 52: 1-70.

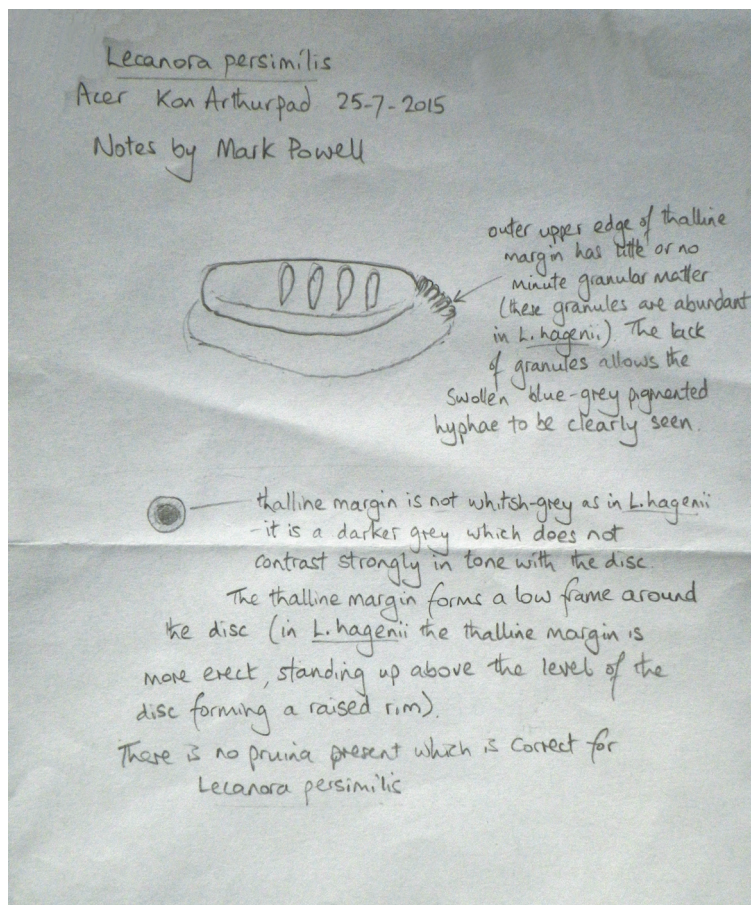
Auteursgegevens

J.L. Spier, Kon. Arthurpad 8, 3813 HD Amersfoort, leo.spier@gmail.com

Abstract

Lecanora persimilis (Th.Fr.) Nyl., a new crustose lichen to the Netherlands?

Recently a crustose lichen, resembling *Lecanora hagenii*, was found on a drawn off *Acer* branch. Hoping it would turn out to be *Lecanora persimilis*, it was sent to Mark Powell in England. He wrote: 'In my opinion your specimen conforms with what British lichenologists call *L. persimilis*'. He added: 'I think we need to keep an open mind about these things and look forward to further molecular work confirming or disproving our current concepts and circumscription.' Today this opinion is widely accepted among most lichenologists. Not without hesitation I make known this *Lecanora persimilis* as new to the Netherlands, remembering the words of Powell and others: 'More molecular study is needed'.

Figuur 3. Deel van brief van Mark Powell.